
Arkivsak-dok. 23/01170-1

Saksbehandler Siri Ohren

Saksgang	Møtedato	Saksnr
Formannskapet	24.10.2023	
Kommunestyret	07.11.2023	
Eldrerådet		

Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne

- Frivilligsentral i Gjemnes

Kommunedirektørens innstilling:

Gjemnes kommune vedtar å starte opp en frivilligsentral i kommunen. Det planlegges for å samlokalisere bibliotek og frivilligsentral.

Denne saken gjelder

Det er i dag 510 frivilligsentraler i drift i Norge fordelt på 327 kommuner. Kun 29 kommuner i Norge står per nå uten frivilligsentral, hvorav Gjemnes er en av dem. Det har lenge vært et ønske om å opprette frivilligsentral i Gjemnes, både fra frivilligheten og kommunen sin side. Det er et behov for å støtte og tilrettelegge for frivilligheten, skape bedre oversikt og slik gi bedre informasjon ut til kommunens innbyggere om det tilbudet som finnes. En frivilligsentral vil skape mer aktivitet og flere sosiale møteplasser, og slik også bidra positivt til aktiviteten i kommunen og til sentrumsutviklingen i Batnfjordsøra.

Saksopplysninger

Om Frivilligsentraler

I forskrift om tilskudd til Frivilligsentraler står det i §1 Formål: "Tilskuddsordningen skal bidra til å skape gode og forutsigbare rammevilkår for frivilligsentraler. Frivilligsentralene skal stimulere til frivillig innsats, være åpne møteplasser for befolkningen og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor" ([Forskrift om tilskudd til frivilligsentraler - Lovdata](#)). Norges Frivilligsentraler (NFS) definerer en frivilligsentral slik: "Frivilligsentraler er mangfoldige møteplasser bygget på frivillighetens premisser og lokale ønsker, ivaretatt av ansatte i samhandling med frivillige, lag & foreninger, næring og kommune" (<https://frivilligsentral.no/>). Formålet med frivilligsentralen må sees sammen med og være tilpasset lokale forutsetninger og behov. Dette innebærer å tilpasse forventningene til sentralens arbeidskapasitet og ressurser. Behovene en frivilligsentral kan være med på å møte vil variere fra lokalsamfunn til lokalsamfunn, og kunnskap om disse behovene er nøkkelen til å lykkes som frivilligsentral.

Kravene for å motta tilskudd til drift av frivilligsentral står beskrevet i forskriften §7:

§ 7. Krav til frivilligsentralen

For å kunne motta tilskudd via kommunen må frivilligsentralen:

- A. drive virksomhet i samsvar med formålet i forskriftens § 1, tilpasset lokale forutsetninger og behov
- B. være eid og driftet av enten en kommune, en virksomhet i Frivillighetsregisteret, et samvirkeforetak der samtlige medlemmer er kommuner og/eller virksomheter i Frivillighetsregisteret, eller en kombinasjon av de nevnte
- C. ha et rådgivende organ som kan påvirke driften av frivilligsentralen, der frivilligheten er representert
- D. ha eget regnskap og årsrapport
- E. ha tilgang på fysiske lokaler
- F. ha minst ett årsverk, som hovedregel én person i 100 prosent stilling
- G. ha lokal finansiering tilsvarende minst 40 % av frivilligsentralens totale driftsinntekter
- H. benytte ordet «frivilligsentral» eller likelydende i frivilligsentralens navn

Det er stor variasjonsbredde i hvilke aktiviteter sentralene har siden de jobber ut fra de frivillige sine premisser og lokale samfunnsbehov. Alle frivilligsentraler i Norge registrerer sine aktiviteter i et sentralt register, og statistikken viser at det å skape og legge til rette for sosiale møteplasser er et klart hovedfokus. Det er nyttig å se på aktivitetene som gjøres på frivilligsentralene rundt om i landet, for å få konkretisert mer hva en frivilligsentral vil kunne bidra med i praksis:

Sosiale møteplasser: Aktivitetskafe bl.a. strikkekafe, seniorkafe, hobbytreff, temasamlinger, bingo/brettspillkveld, samling med baby/småbarn, besteforeldre eller andre målgrupper, ungdomsklubb/kvelder, fellesmåltid, samlinger/selvhjelpsgrupper for ulike diagnoser, infokveld om fysisk/psykisk helse, osv.

En til en hjelp/tjeneste: Aktivitetsvenn, besøksvenn, reserve-besteforeldre, besøkshund/dyr, følgetjeneste, leksehjelp, småjobbsentraler, avlasting/bistand, ledsager, matlevering/utdeling, osv.

Fysisk aktivitet og friluftsliv: Gågrupper, bowling, dart, idrettsaktiviteter, dans bl.a. seniordans, sittedans, hiphop og zumba, yoga, styrketrening, fisketur, topptur, trimtur, osv.

Inkludering/integrering: Flyktningguide og venn, mentorprogram, fritidskort, norskkurs og leksehjelp, velkommen/introduksjon til nærmiljøet, øvelseskjøring, osv.

Kurs/undervisning: Datakurs/hjelp, språkgruppe/kurs, kreative kurs bl.a. foto, maling, skriving og tegning, mental helse/trening, søknad tips og triks, trafikkurs (65+), osv.

Arrangement: Frivillighetens Dag og pris, innsamlingsaksjon bl.a. TV-aksjon, julearrangementer bl.a. juleverksted, pepperkakeby, julemiddag, og julegate, kulturelle spaserstokk, klesbyttedager, inter- og nasjonale dager bl.a. barnas verdensdag, psykisk helsedag, temadager, seniorkino, sesong- og ferieaktiviteter, søppel- og ryddeaksjoner, osv.

Håndverk, hobby, musikk og sang: Strikkekafe, hobbyklubb, vevgruppe, lokal historie, kreative aktiviteter bl.a. familiedager, kreativt gjenbruk og kreativ for barn, babysang, sangkveld, konsert/musikkstund, øvingsrom, osv.

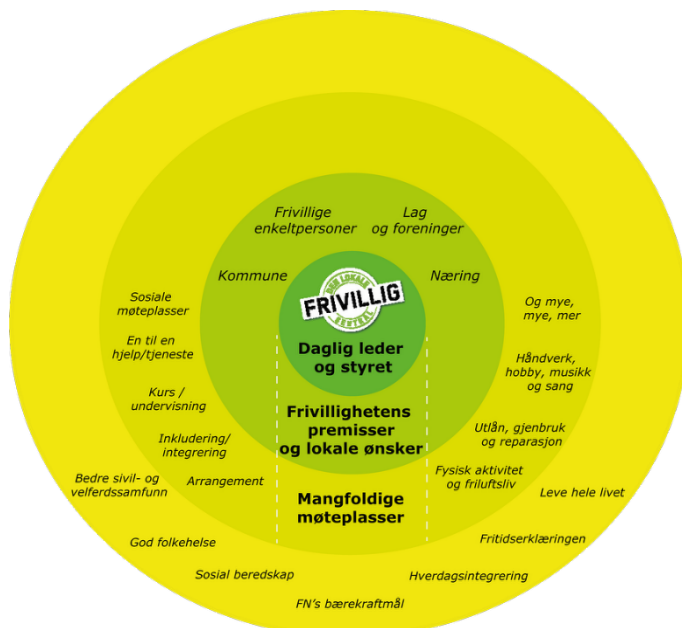
Utlån, gjenbruk og reparasjon: Utlånssentral som f.eks. BUA, bruktbutikker, gratisbutikker, småjobbsentraler, reparasjonskafe, sykkelverksted, osv.

Annet: Dyrepass, natteravn (dagravn), turistinformasjon, osv.

(Kilde: [Norges Frivilligsentraler](#))

Frivilligsentralene skaper et mangfold av møteplasser i samarbeid med andre aktører. Dette er basert på hva ledelsen (inkl. rådgivende organ/styret) finner ut at de frivillige ønsker å bidra med, og hva lokalsamfunnet har behov for.

En frivilligsentral kan illustreres i følgende modell utviklet av NFS ([Norges Frivilligsentraler - Om frivilligsentraler](#)):

Økonomi

Siden 2021 finansieres frivilligsentralene gjennom et øremerket statstilskudd. Rammen for tilskuddet settes i statsbudsjettet hvert år og vil fordeles likt mellom alle frivilligsentralene. I 2023 ble det tildelt totalt kr 471 198 per sentral. I forslaget til statsbudsjett for 2024 ble rammen til frivilligsentraler økt med 38 millioner, noe som skal tilrettelegge for at flere sentraler kan opprettes samtidig som eksisterende sentraler skal få tilskudd på samme nivå som tidligere ([Regjeringa gir meir støtte til frivilligsentralane - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/Presse-og-uttalelser/Pressemeddelelser/Regjeringa-gir-meir-stotte-til-frivilligsentralane-/doc2742118)). Norges Frivilligsentraler (NFS) anslår rammen for 2024 til å være ca 480 000 kr per sentral.

Jamfør kravene for å motta tilskudd utgjør statstilskuddet maksimalt 60% av totale inntekter, og frivilligsentralen må ha lokal finansiering tilsvarende minst 40% av sentralens totale driftsinntekter. Lokal finansiering inkluderer all finansiering ut over statstilskuddet gitt gjennom forskriften. Dette innebærer at kravet om 40% lokal finansiering kan dekkas av tilskudd også fra andre statlige etater, kommunale tilskudd, tilskudd fra stiftelser eller inntekter fra egen omsetning. Gratis leie av lokaler regnes ikke som finansiering. NFS anbefaler at kommunen går inn med 40% lokal finansiering som et grunnbeløp, for å sikre stabil og forsvarlig drift, og at sentralens eventuelle andre inntekter som prosjektmidler, salgsinntekter osv kommer som et tillegg til dette. Om vi legger til grunn kr 480 000 for statlig tilskudd i 2024 innebærer dette at Gjemnes kommune må legge kr 320 000 inn i driften av sentralen for 2024. Et positivt vedtak vil medføre at dette vil bli innarbeidet i budsjettet for 2024.

En frivilligsentral vil kunne søke på en god del flere midler enn kommunen kan, feks midler til innkjøp av utstyr til utlån (her har f eks Sparebankstiftelsen gitt tilsvarende i nabokommuner).

Frivilligsentral i Gjemnes

En frivilligsentral skal ivareta de lokale forholdene i akkurat sin kommune. Det er helt klart et behov for flere sosiale møteplasser i Gjemnes. Slik det er i dag er det i kommunesentrum Batnfjordsøra få sosiale møtepunkt utenom Bunnpris, biblioteket og Pensjonistforeningens ukentlige kafe på Nikoline. En frivilligsentral vil gi mer aktivitet, flere sosiale møteplasser og et mer levende kommunesentrum. Det er per i dag lite kommunal (økonomisk) støtte til frivilligheten i Gjemnes, den frivilligheten som finnes er basert på engasjerte og aktive innbyggere og driver i stor grad seg selv. Opprettelsen av en frivilligsentral er en måte å gi noe tilbake til frivilligheten, å støtte og styrke den frivilligheten som allerede eksisterer, og basert på lokalsamfunnets behov, utvikle nye former og kanaler for frivillighet. Sentralen vil ha fokus på å

styrke frivilligheten gjennom tilbud om kursing og utvikling av ressurser, og de frivillige kan låne møterom og utstyr gratis. Frivilligsentralen skal ivareta de frivillige sine interesser opp mot kommunen og slik fylle en bindeleddsfunksjon mellom kommune, frivilligheten, innbyggere og næring. Kunnskapsutveksling og informasjonsflyt ut til kommunens innbyggere om det tilbudet som eksisterer på vegne av frivilligheten vil være en viktig oppgave for sentralen. Her er det per i dag utfordrende å finne informasjon om aktiviteter i Gjemnes, og sentralen vil bidra positivt med å lage oversikter over tilbud og aktiviteter.

Den individuelle en til en-frivilligheten som skjer utenom lag/foreninger vil kunne økes gjennom den organiseringen som en frivilligsentral tilbyr. Aktiviteter som ofte tilbys gjennom Røde Kors i andre kommuner, som leksehjelp etter skoletid, besøksvenn til eldre og formidling av småjobber, blir mulig å organisere gjennom en frivilligsentral. En frivilligsentral vil styrke tilbudet til ungdommen i kommunen, som i dag kun har tilbud om ungdomsklubben i Gjemneshallen hver fredag. Gjennom frivilligsentralen kan det f eks tilbys leksehjelp, spillkvelder og fellesmåltider for ungdom. Sentralen vil også være et sted hvor både frivillige lag og enkeltpersoner kan låne utstyr til for eksempel idrett, håndarbeid etc, og i mange kommuner stiller også frivilligsentralen med ski til lån på skidag på skolene. Med trangere økonomi for mange barnefamilier er dette sosialt utjamnende, og er med på å hindre utenforskap.

Biblioteket og frivilligsentral kan med fordel knyttes sammen og holde til i de samme lokalene. Frivilligsentralen planlegges i første omgang samlokalisert med biblioteket i bibliotekets nåværende lokaler i Halsbygget. Biblioteket må på sikt flytte ut av Halsbygget pga nye eiere og ombygging, og det arbeides med å finne nye lokaler. Samlokalisering mellom bibliotek og frivilligsentral vil øke kvaliteten på bibliotektilbudet i Gjemnes ved at biblioteket kan ha meråpent ut over de begrensede åpningstidene som eksisterer nå. Et meråpent bibliotek vil gjøre biblioteket mer tilgjengelig for alle innbyggerne i Gjemnes. Å samlokalisere frivilligsentralen med biblioteket gir også bedre utnyttelse av et lokale vi uansett betaler husleie for, og som per i dag er i svært begrenset bruk.

Målet på sikt er at frivilligsentralen kan drive en liten kafe basert på frivillighet. Her kan sentralen tilby arbeidstrening for de som av ulike årsaker faller delvis/helt utenfor arbeidslivet, og språkpraksis for flyktninger. Dette vil bidra til å løse et behov for arenaer til dette. Frivilligsentralen vil bidra til å dekke behovet for sosiale møteplasser og aktiviteter knyttet til flykningene og integrering av denne gruppen, som f eks å organisere strikkekafe, språkkafe etc. Ikke minst vil frivilligsentralen ha en viktig funksjon som uformell sosial møteplass, ved at den vil være et sted en kan stikke innom, ta en kaffe og slå av en prat.

Ved opprettelsen av en frivilligsentral blir vi en del av et nettverk under Norges Frivilligsentraler som deler kompetanse, tilbyr opplæring og kurs, og hvor ressurser utviklet av og for frivilligheten i hele Norge, kan gjøres tilgjengelig for frivilligheten i Gjemnes.

I forskrift om tilskudd til frivilligsentraler §3 står det at kommunen skal involvere frivillig sektor både når det gjelder opprettelse, nedleggelse og drift av frivilligsentraler ([Forskrift om tilskudd til frivilligsentraler - Lovdata](#)). Denne prosessen er startet og et uformelt møte om frivilligsentral i Gjemnes er gjennomført med Pensjonistforeningen i september. I okt/nov vil det gjennomføres et mer formelt møte med lederne for Musikkrådet, Idrettsrådet og Pensjonistforeningen. Disse tre organisasjonene er også naturlig at de får en plass i det rådgivende organet/styret til frivilligsentralen. Videre vil det inviteres til et åpent informasjonsmøte hvor frivilligheten i hele Gjemnes er velkommen. En frivilligsentral skal være en støtte for frivilligheten og det er derfor viktig at frivilligheten er tatt med i hele prosessen med å starte opp sentralen. NFS anbefaler at frivilligsentralen jobber tett med lokal frivillighet og andre virksomheter i kommunen, for å kartlegge lokale forutsetninger og behov og ikke havne i konkurranse med eksisterende aktivitetstilbud.

I utredningsarbeidet har kommunen vært i kontakt med flere andre frivilligsentraler i fylket, og fått gode innspill og råd rundt opprettelse og drift av en frivilligsentral i Gjemnes. Et eksempel

verdt å vise til er hvordan frivilligsentralen drives i Vestnes kommune. Her har frivilligsentralen utviklet en informasjonsside med opplysninger om kommunens frivillige lag og foreninger, næringsliv, og ikke minst aktivitetskalender over hva som skjer i kommunen. (Se <https://www.ivistnes.no/>). Nettsiden driftes og holdes jevnlig oppdatert av frivilligsentralen. Frivilligsentralen har også en aktiv rolle i mottakelsen av nye innbyggere i kommunen. Ved folkeregistrert adresseendring til Vestnes kommune sendes det ut et informasjonsbrev som viser til nevnte nettside, og den nye innbyggeren inviteres til frivilligsentralens kontorer for en prat, informasjon om sentralen og frivilligheten i kommunen og en liten velkomstgave. På denne måten dekker frivilligsentralen behovet for å ønske velkommen og ivareta nye innbyggere fra starten av, invitere de inn til et sosialt fellesskap og gi de kunnskap om aktiviteter og muligheter som finnes i kommunen, slik at de enklere kan finne seg til rette og bli en del av de sosiale fellesskap de selv ønsker.

Vurdering

Å opprette en frivilligsentral i Gjemnes kommune vil bidra til å dekke flere behov. Frivilligsentralen skal være en støtte og ressurs for frivilligheten i kommunen, og bidra med kurs, undervisning, aktiviteter og arrangement som frivilligheten og kommunens innbyggere ønsker. Sentralen vil innhente og videreformidle informasjon ut til kommunens innbyggere om de tilbud og aktiviteter som finnes, noe som sannsynligvis vil øke deltakelsen på aktiviteter og gi flere aktive i frivilligheten i kommunen. Sentralen vil muliggjøre mer individuell deltakelse i frivillighet som leksehjelp, besøksvenn og formidling av småjobber, og bidra til et økt tilbud for ungdom i kommunen. Frivilligsentralen vil skape flere sosiale møteplasser og bidra til inkludering og integrering, og ikke minst vil frivilligsentralen ha en viktig funksjon som uformell sosial møteplass, ved at den vil være et sted en kan stikke innom, ta en kaffe og slå av en prat. Samlokalisering med biblioteket vil øke kvaliteten på bibliotektilbudet i Gjemnes ved at biblioteket kan ha meråpent. Biblioteklokalene vil også bli bedre utnyttet.

Den totale vurderingen er derfor at oppstart av en frivilligsentral i Gjemnes vil ha svært mange positive virkninger for kommunen og lokalsamfunnet, og at disse veier tyngre enn det økonomiske bidraget kommunen må inn med på driften av sentralen.

Konsekvenser for økonomi

Det vil måtte budsjetteres med midler til en frivilligsentral j.fr. det som står i saka med kommunal medfinansiering. På sikt vil en frivilligsentral medføre en styrket økonomi da denne kan søke om midler som en kommune ikke kan søke på. Dette vil styrke kommunen og frivilligheten.

Konsekvenser for organisasjon, ansatte, HMS og likestilling

Ingen kjente

Konsekvenser for miljø

Ingen kjente

Konsekvenser for barn og unge, folkehelse, og universell utforming

Hensynet til barn og unge, folkehelse og universell utforming skal være grunnlag for all planlegging i Gjemnes kommune, dette er nedfelt i kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032. Frivilligsentralen vil bidra positivt med å styrke tilbudet for barn og unge gjennom et meråpent bibliotek og flere sosiale møteplasser.

Kommunedirektøren i Gjemnes

Inge Falstad
16.10.2023

Vedlegg